گفتوگۆ لەگەڵ نەوزاد م□دحەت (گۆران عەبدوڵڵا)* لەسەر کار و چالاکی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست.. سازدانی: عەبدوڵڵا سڵێمان (مەشخەڵ)

دەربارەی کار و تێکۆشانی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست و گۆڤاری ڕابەر ١٩٨٧ – ١٩٩١

بۆ خوێندنەوەی کتێبەکە کلیک لەسەر ئەم ناونیشانەی خوارەو□ بکە..

ئەم گفتووگۆیە لە کتێبی: دەربارەی کار و تێکۆشانی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست و گۆڤاری ڕابەر لە نووسینی عەبدواڵ سڵێمان)مەشخەڵ بڵاوبۆتەوە..

پرسیاری یەکەم : چۆن ئاشنا بوون بە گۆڤاری رابەر و چۆن دەستتان دەخست؟

جگە لەوەی خوێنەری گۆڤاری رابەر بوون، لەهەمان کاتیشدا بەرهەمتان بۆی دەنارد، چ بەرهەمێکتان لەو گۆڤارە بڵاو بۆتەوە؟

گۆران عەبدوڵڵا :

سەرەتای ئاشنابوونم بە گۆڤاری ڕابەر دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتاکانی ١٩٨٨ ئەوکاتەی لەگەڵ ئەم کۆمەڵە هاوڕێیە (پەخشان و بەختیار، مستەفای حەسەنە گەورە، عەدنان حەمید، جەمال کرێکار و شێرکۆ) بە هۆکاری نەچوونمان بۆ (خزمەتی سەربازی) بە نهێنی لەچاوی دامودەزگاکانی بەعس ل□ یەکێک لە شوقەکانی شاری هەولێر دەژیاین و سەرقاڵی خوێندنەوەو کاری سیاسی بووین وەکوو حەڵقەی مارکسی.

پاش ئاشنابوونمان بە ئەدەبیاتی ڕێکخراوەی ڕەوتی کۆمۆنیست و پەیوەستبوونمان بەو ڕێکخراوەوە، بۆ یەکەمینجار لەڕێی هاورێیەکەوە چاومان کەوت بە یەکێک لە ژمارەکانی گۆڤاری ڕابەر. بەرگێکی شین، بە خەتێکی ڕەش لەسەری نوسرابوو ڕابەر. ناوەوەی گۆڤارەکە وەرقەیەکی تەنک بوو پێی دەوترا ڕایز. ئەو ناوانەی بەرچاوم کەوتن و لە یادەوریمدا مانەوە (هۆشەنگ، مەشخەڵ، کاوە و ناوێکی تریش سەیر دەهاتە بەرچاوو بەقورسی بۆم ل□ بەرکرا، بەڵام ئەول□ بەرکرد نەم

هەرگیز بیر نەچووەوە ئەو ناوەش (شێش هیومانێست) بوو! پاش ڕاپەڕینی ٩١ زانیم ئەو ناوە جەمال کەشش بوو. دوواتر شیعرێکی خەمم بەیان ڕەوانکرد بەناوی (بۆ مناڵەکی نانفرەش) لەیەکێک لە ژمارەکانیدا بڵاو بووەوە.

پرسیاری دووەم: هەڵسەنگاندتان بۆ کار و چالاکییەکانی حەلقەکە و گۆڤاری رابەر چۆن بوو و ئێستا چۆنی دەخوێننەوە؟

گۆران عەبدوڵڵا :

ئەو سەردەمە سەردەمی زێڕینی بەرگریکردن و وەستانەوە بوو لە بەرانبەر دیکتاتۆرییەت و ناعەدالەتی کۆمەڵایەتی و سیاسی. هەر کار و جوڵانەوەیەک لەناو ئەو بازنەی مقاوەمەتەدا جێیەکی بەخۆی بگرتبایە جێگای ئعتیبار و دەستخۆشی بوو. ئێمە، ئەو هاوڕێیانەی کە پێکەوە دەژیایین جگە لە خوێندنەوەی ئەدەبیاتی سیاسی، سەروکاری ئەدەبیشمان هەبوو. هەربۆیە گۆڤارەکەو هەوڵەکانی پشت گۆڤارەکەمان بەرزدەنرخاند. ئەوەی لەبیرم مابێت هەموو کۆک بووین لەسەر ئەوەی ئەمکارە لاسایکردنەوەی گۆڤاری ئەدەبی(پێشەنگ)ی کۆمەڵەی سازمانی کوردستانی حزبی کۆمۆنیستی ئێرانە (دیارە بەلایەنە ئەرێنەکەیەوە) ئەو سەردەمە لە زۆر بواردا لاسایی کارەکانیانمان دەکردەوە، بەزمانێکی تر بۆ نمونەیەکی تەواو کامڵی خۆمانمان دەزانین. لەگەڵ ئەوەشدا هەنگاونان بەرەو گۆشەپێدانی ئەدەبی کرێکاری و سەربەخۆی ئەو ئەدەبەمان بە گرنگ دەزانی و هەستمان دەکرد ئێمەش هەنگاوەکە بە تەکاموڵی بزووتنەوە سیاسەکەمان و نزیکتر مامەڵە دەکات لەگەڵ هەست و واقعیەتی کۆمەڵگەکەمان. ئەو هەوڵانە لە ئێستاشدا دەبێت بە پێوەری بارودۆخی سیاسی ئەو سەردەمە بخوێنرێتەوە. سەردەمێک هەموو دەرگاکانت لەداخرابوون، سەرکووت تا ئەوسەری خۆی ڕۆشتبوو، مەرگ لەسەر هەموو کۆڵان و ناو ماڵێک خۆی مەڵاس دابوو، وشەیەک بەس بوو بۆ لەسەندنەوەی گیانی دەیان کەس! بێنە بەرچاو لەو هەلومەرجە ترسانەکەدا کۆمەڵێک گەنج نەک خۆی لەمەرگ دەبورە بەڵکوو لەڕویدا دەوەستێتەوە، ئەوە لەڕوانگەی مەرگ دەستییەوە نەبوو، بە پێچەوانەوە لە سەنگەی ژیان دەستییەوە بوو نەک تەنها بۆ خوود بۆ ئەوانی تریش. لەناو ئەودۆخە دژوارەدا هەر ئەوەندە دەکرا کە کرا.

پرسیاری سێیەم : تا چەند لەگەڵ سەربەخۆیی ڕێکخراوەکی ئەدەبی هەیت؟ ئایا پێیوەست بوونی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست بە ڕێکخراوی ڕەوتی کۆمۆنیستەوە چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

گۆران عەبدوڵڵا:

تا چەند لەگەڵ سەربەخۆیی ڕیکخراوێکی ئەدەبی هەیت؟ ئەم بەشەی پرسیارەکەتان، پێم وایە مێژوویی□ک لەگفتووگۆی لەسەر وەستاوە واتە بە ئا و نا، تێڕوانین و سەرنجی زۆری لەسەرە.
چەمکی سەربەخۆبوون و نا سەربەخۆبون لەدونیای ئەدەبی و سیاسی ئێمەدا شێـوێنراوە، بەتـایبەت لە دووای ڕاپەڕینەوە، ئەوکـاتەی ئەحزابی شاخ کۆمەڵگەیان بەتەواوی دابەشکردە سەر ئەحزابی سیاسیدا. ئەوکاتەی سنووری نێوان چینەکانیان بە شوناسی حیزبی بوون شاردەوە.
ئەوەی کەباسـی دووای ڕاپەڕیـن دەکەم مەبەسـتم ئەوە نییە شـانی ئەحزابی ئایدیۆلۆجی گەرا خاڵی بکەمەوە کە لەسەد ساڵی ڕابردوو کاریگەری قوڵیان لەسەر زهن و کاری ئێمە هەبووە هەرچی کارێک دەستی بۆ بردبێت، ویستوویه□تی ڕەنگداری بکات بە ئایدیۆلۆجێکەی خۆی و بە کۆمەڵگە بڵێت ئەوە منم. بەزمانێکی تر ئەوەندەی خەمی نیشاندانی کارەکانی دەبێت ئەوەند بەدوای جێکەو تەبوونی کارەکانیەوە نا بێت.

باسـکردن لەسـەربەخۆیی گـرنگە ڕۆشـن بڵێییـن سـەربەخۆبوون لەچـی؟ سەربەخۆبوون لە ئەدەبی بۆرژوازی، یان سەربەخۆبوون لە ئەحزابی سیاسی؟ یان کاتێک دێینە سەرباسی سەربەخۆیی ئۆرگانێکی ئەدەبی و لەو گۆشەیەوە سەیری سەربەخۆبوونەکەی دەکەین کە ئەم گ□قارە یان ڕۆژنـامەیە تەنهـا گرنگـی بە بڵـاوکردنەوەی بـابەتگەلێک دەدات کە دەستەی بەڕێوەبردنەکەی پێش وەخت، خەت و ختووتەکەی بۆداڕشتووە، واتە بە پشت بەسـتتنیان بە تێڕوانینە فکـری و ئایـدیۆلۆژێکەیان شـورایەک بەدەوری خۆیانـدا دەکێشـن و فیکـر و تواناکـان لەو چوارچێوەیەدا لە قاڵب دەدەن.
کاتێک باس لە سەربەخۆیی ڕێکخراوێکی ئەدەبی دەکەین بەڕای من گرنگە پێشتر لە ئەرکەکانی ئەدەب تێبگەین. بە زمانێکی تر، ئێمە خەریکین چی لەسەر شانی ئەدەب باردەکەین. بەشێوەیەکی بنەرەتی و باو دوو ڕوانگە کار لەسەر دونیای ئەدەب دەکات، یەکێکیان پێی وایە ئەدەب دەبێـت تەواوکەری سیاسـەت بێـت و لەسـەنگەرەکانی پێشەوە خەریکـی شەڕبێت ئەوەش زۆرتر بە ئەدەبی پرۆلیتاریا ناسراوە. لەناو ئەم تێڕوانینەدا نووسەر بە تەواوی ئازادێکانی خۆی لەدەست داوە و لە بۆتەی سیاسەت و ئایدیۆلۆجیایەکی دیاریکراودا دەشێلرێت. لە زهنی نووسەری ئەدەبیدا ئەوە بەرجەستە دەکرێت کە سیاسەت بەیەکەم دێت و دونیای ئەدەبیش دەکرێتە خزمەتی سەرکەوتنی سیاسەتەوە واتە سیاسەت جێگای یەکەم دەگرێت و ژیان دووه□م (ژیان بەمانای لایەنە زاتی و بایۆلۆجێکەی ئینسـان) دیـارە مەبەسـتمان لەو خەتە سیاسـییە کەلە

زهنیەتی نووسەردا جێگیر دەبێت. لێرەوە تراجیدیای ئەدەب دەستپێدەکات و نووسەر دەبێت بەڕۆبۆتی ستراتیج و تاکتیکەکانی ئایدیۆلۆجیایەکی دیاریکراوو دونیای ئەدەبیش تا ئەو سەری خۆی بچوکدەکرێتەوە.

ڕوانگەکەی تریش بەشێوەیەکی تایبەت کار لەسەر ناشیرینکردنی ئایدیۆلۆجیا دەکات ل□□□□ی میدیا ز□ بەلاو□کانیانەوە بەناوی ئەدەبی دیموکراتییەوە کەش و هەوایەک دەڕەخسێنن، نووسەر لە بنەما ئابوری و کۆمەڵایەتییەکەی خۆی دادەبڕێنن و وەکو تاکێک لەسەر پشتی پەپولەیەک لە نێوانی ئەستێرەکاندا خەریکی شەوی شین و پەمەیی دەکەن.

دەبێت ئەو بارانەی کەسەر بە هەواری دونیای ئەدەب نیین لە کۆڵی ئەدەب بکرێنەوە. دەبێت ئەدەب لە پەیوەندییە قوڵەکەی بە ئینسانەو□ س□ریبکرێت.

وەکوو جەیمس فێرەڵ لە ئەدەب و ئایدیۆلۆجیادا دەڵێت (ئەدەب هونەرە لەسەردەمێکدا هۆشیاری و ویژدان درووست دەکات. ئاگادارمان دەکاتەوە لەوەی چی بەسەر بەشەرەکاندا هات، وە دەکرا چییان بەسەردا بێت وە بیریان کردەوە چییان بەسەردا دێت. باسی ئەو سەردەمانەمان بۆ دەکات کە ژنان و پیاوان لە چ دڵخۆشی و ناخۆشی و چەرمەسەرییەکدا ژیان. ژیان پڕە لە نهێنی وە گەورەترین نهێنی ژیانیش خودی مر□ق خ□یەتی. ئەدەب گەڕانە بە دوای ئەم نهێنیانەدا..) لە دێڕێکدا دەتوانیین بڵێین با دەستهەڵگرین لە سەربەخۆبون و ناسەربەخۆبوون با زەمینەیەک بۆ ئەدەب بڕەخسێنین ببێت بە ئاوێنەیەکی ڕوونی سەردەم و ژیانی ئینسانەکان.

سەبارەت ب□ بەشی دووەمی پرسیارەکەتان:

ئایا پەیوەست بوونی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست بە ڕێکخراوی ڕەوتی کۆمۆنیستەوە چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

ئەم پرسیارە لە کاتی خۆیدا لەناو ئەو هاوڕێیانەی لەسەرەوە ئاماژەم پێدان بوو بە شوێنی قسەو باس. بەشێوەیەکی گشتی دیدێکی ڕۆشنمان نەبوو لەبارەی ئەدەب و ئایدیۆلۆژیاوە. تێبینییەک کە هەمان بوو ئەوەبوو ئەم کارە دەبێتە مایەی ئەوەی نووسەرانی غەیرە ڕەوت خۆیان دوورە پەرێز بگرن لە حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست چوونکە بە کردار دەبێتە حەلقەی ئەدیبانی ڕەوتی کۆمۆنیست.

لە دیدی ئەمڕۆمەوە ئەو بڕیارەی حەلقەی ئەدیبانی کۆمۆنیست بە بڕیارێکی تەواو هەڵە دەزانم، چونکە دونیای ئەدەب زۆر فراوانترە لەوەی بترنجرێتە ناو بۆتەی ڕێکخراوێکی سیاسییەوە. لە کۆتاییشدا

بە ئاستی گەورەی و بچوکی ئەو ڕێکخراوەیە ئەویش گەورەو بچووک دەبێتەوە.
لە کۆتاییدا و لە یادی ئەو ڕۆژگارەو هەوڵەکانی کارکردن بۆ باشتر کردنی ژیان وهەنگاو نان بە گۆڕینی دونیا، چەندە کارەکان زۆر سەرەتایی و بچووک بووبن یان ڕەنگە مایەی پێکەنینبن بۆ ئەمڕۆ، دەڵێم سەرجەم کارەکان مایەی ڕێزو دەستخۆشین. رۆژگارێک بوو مەرگ لە کۆمینا بوو بۆ هەموو کارو بکەرێکی کار. هەرچی کارێ کرا لەو چوار چێوەیە، تەنها نییەت کارکردن بوو هیچی تر. دووبارە دەستان خۆش.

- نەوزاد مدحەت (گەڕان عەبدواڵ) نووسەر و شاعیر و هەڵسوڕاوی جەماوەری و کرێکاری لە داکیبووی شاری کەرکووکە ساڵی ١٩٦٤ . لەهەڕەتی لاویدا پەیوەست دەبێت بە کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستانەوە. پاشان وەکوو دەیان کەسی تێکۆشەری تر واز لە کۆمەڵە دێنێت و پەیوەست دەبێت بە بزووتنەوەی کۆمەنیستی و بەتایبەتی ڕێکخراوی ڕەوتی کۆمەنیست. هاوڕێ گەران هەڵسوڕاوەکی جیددی سیاسیی و جەماوەریی بوو. جگە لە ڕێکخراوی ڕەوتی کۆمەنیست و پاشان حیزبی کۆمەنیستی کرێکاری عێراق، لە یەکێتیی بێکاران لە کوردستان و کۆمەڵەی ئاوارەکانی کوردستان زۆر شیلگیرانە هەڵدەسوڕا. ئەم تێکۆشەرە بە ساتێک چییە وازی لە خەبات لەپێناو دنیایەکی ئینسانیی و باشتر نەهێناوە. ئێستاش دوو دەیە زیاترە لە وڵاتی کەنەدا دەژێت و بەڕێوەبەری سایتی دەنگەکانە.